

LEPRA (CÜZZAM)

“Birleşin. Harekete geçin. Ortadan kaldırın”

Lepra ya da cüzzam olarak bilinen hastalık ‘mycobacterium leprae’ basilinin oluşturduğu kronik enfeksiyöz bir hastalıktır. Basil Gerhard Armauer Hansen tarafından 1873 yılında bulunmuştur, bu nedenle Hansen hastalığı olarak da adlandırılmaktadır.

Deriyi, periferik sinirleri, üst solunum yolu mukozasını, gözü, kemik ve testisleri tutabilir. Tek kaynağı insan olan basilin bulaş şekli tam olarak bilinmemekle beraber bilinen en sık bulaş şekli solunum yoludur. Bulaşma riski yakın, sık ve uzun süreli temasla artmaktadır. Kuluçka süresi 2-4 yıldır. Tüberküloid, Lepramatöz ve Borderlayn lepra tipleri vardır. Hastalık sıklıkla cilt lezyonları (hipopigmente makül gibi) ve periferik sinir tutulumları ile bulgu verir¹.

Tanı konulurken fizik muayene (yüzeysel duyu, periferik sinir muayenesi), deri smeari ve dermatopatolojik (en değerli yöntem) yöntemler kullanılır. Tanısı aşağıda yer alan bulguların birinin olmasıyla konulur:

- Soluk (hipopigmente) veya kırmızı cilt bölgesinde his kaybı olması
- Periferik sinirin kalınlaşması/genişlemesi ile beraber duyu kaybı olası ve/veya o sinir tarafından uyarılan kaslarda zayıflık olması
- Deri smear testinde basilin gösterilmesi^{1,2}.

Ülkemizde bildirim zorunlu hastalıklar arasında yer alan hastalığın tedavisi ücretsizdir. Tedavide Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından önerilen çoklu ilaç tedavi protokolü (MDT) uygulanmaktadır. Lepra fonksiyon kayıplarına, sosyal olarak damgalanma ve dışlanmaya neden olması nedenleriyle önemli bir hastalıktır¹.

Her yıl Ocak ayının son pazarı “Dünya Lepra Günü” olarak belirlenmiştir³. DSÖ tarafından 2025 yılının teması “Birleşin. Harekete geçin. Ortadan kaldırın” olarak ilan edilmiştir.

Birleşin: Hükümetlerin, sağlık hizmet sağlayıcılarının, sivil toplumun, toplumlar ve tüm bireylerin ortak çabasıyla cüzzamın ortadan kaldırılmasını hedefler.

Harekete Geçin: Halk eğitimi, erken teşhis, önleme programları, cüzzamdan etkilenen kişileri güçlendirme ve acil tedavi önlemlerinin alınması; hastalığın bulaşmasını önlemek ve hastalığı ortadan kaldırmak için oldukça önemlidir.

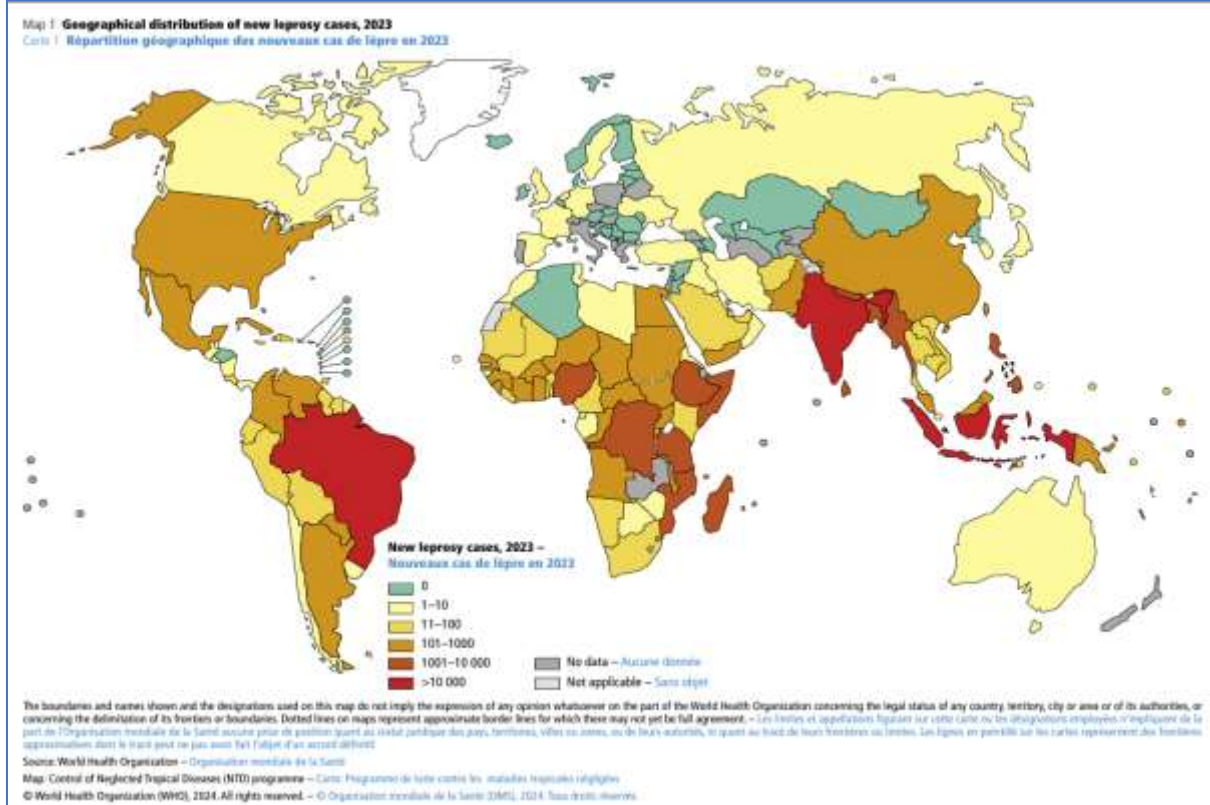
Hastalığın Ortadan Kaldırılması: Bu amaçla DSÖ tarafından belirlenen programlara sürdürülebilir bağlılıkla başarılabilir. Mevcut tedavilere ek olarak yenilikçi tedaviler ve teşhis yöntemleri üzerinde çalışılarak hastalığın ortadan kaldırılması çalışmalarına devam edilmelidir⁴.

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ

DSÖ tarafından yayınlanan verilere göre 2023 yılında 184 ülke tarafından 182.815 yeni vaka bildirilmiştir. Vakaların %61,2'si erkek, %5,6'sı ise çocuktur. Afrika ve Güneydoğu Asya bölgelerinde vakaların daha fazla olduğu gözlenmiştir⁵.

Şekil 1'de 2023 yılında ülkeler tarafından bildirilen yeni vakaların dağılımı yer almaktadır. DSÖ tarafından yıllara göre paylaşılan verilere göre yeni vaka sayısı 2018 yılında 208.613, 2019 yılında 202.166, 2020 yılında 128.397, 2021 yılında 140.063, 2022 yılında 174.097, 2023 yılında ise 182.815 olarak raporlanmıştır⁶.

Şekil 1: Ülkelere göre yeni vakalar, DSÖ 2023⁷

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı tarafından “Lepra Eradikasyon Programı” yürütülmektedir. Bu program sayesinde Bakanlık tarafından DSÖ'nün Lepra Eliminasyonu hedefine ulaşılmış olduğu, hastalık prevalansının 10 000'de 1 vakanın altında olduğu bildirilmiştir¹. DSÖ raporuna göre Türkiye'de 2005-2023 yılları arasında 2008, 2009 ve 2010'da beşer, 2020'de 4, 2022 ve 2023'te ise ikişer yeni vaka olduğu bildirilmiştir, diğer yıllara ait veri bulunmamaktadır⁸.

Ülkemizin leprayla mücadele çalışmalarına önemli katkı sağlayan Dermatoloji Uzmanı Dr. Türkan Saylan ilk çalışmalarına 1976 yılında başlamış; hastaların tanı ve tedavisinde önemli rol oynamış; İstanbul Lepra Hastanesinde başhekimlik yapmış, Cüzzamla Savaş Derneği ve Vakfı'nı kurmuş uluslararası pek çok çalışmalara katılmış; DSÖ'de bu konuda danışmanlık yapmış ve çalışmalarından dolayı ödül almıştır⁹. Cüzzamla mücadele konusunda yaptığı çalışmalar ülkemizde ve dünyada hastalığın azaltılması konusunda önemli bir yere sahiptir, kendisini saygıyla anıyoruz.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

HASUDER olarak, her yıl ocak ayının son Pazar gününün 'Dünya Lepra Günü' olarak anılması kapsamında; ülkemizde konu ile ilgili kaçırılmış vaka kalmaması için yeterli güçlendirilmiş gözetim mekanizmalarının çalıştığı ve başta çocuk olmak üzere yeni vaka olup olmadığı/toplam vaka sayıları hakkında bilgi ve güncel verilerin paylaşımının önemli olduğunu düşünüyoruz. Hastalığın ortadan kaldırılması amacıyla toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı, hastalığa yönelik damgalama azaltılmalı, hastaların tanı ve tedavisi sağlanmalı ayrıca yeni yöntemlere yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

HASUDER Bulaşıcı Hastalıklar Çalışma Grubu adına Uzm. Dr. Fatma Bozdağ tarafından hazırlanmıştır.

Kaynaklar:

- ¹ Lepra, T.C. Sağlık Bakanlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/hastaliklar/lepra.html>. (Erişim tarihi: 20.01.2025).
- ² Leprosy (Hansen's disease), WHO. https://www.who.int/health-topics/leprosy#tab=tab_2 (Erişim tarihi: 21.01.2025).
- ³ Dünya Lepra Günü , T.C. Sağlık Bakanlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler-12/dunya-lepra-gunu.html>. (Erişim tarihi: 21.01.2025).
- ⁴ World Leprosy Day 2025 <https://www.who.int/news-room/events/detail/2025/01/26/default-calendar/world-leprosy-day-2025> (Erişim tarihi: 21.01.2025).
- ⁵ Leprosy (Hansen's disease), WHO <https://www.who.int/data/gho/data/themes/topics/leprosy-hansens-disease>. (Erişim tarihi: 19.01.2025).
- ⁶ Leprosy, Number of new leprosy cases, WHO https://apps.who.int/neglected_diseases/ntddata/leprosy/leprosy.html. (Erişim tarihi: 21.01.2025).
- ⁷ World Health Organization. (2024). Global leprosy (Hansen disease) update, 2023: elimination of leprosy disease is possible—time to act. Wkly Epidemiol. Rec, 37, 20. (Erişim tarihi: 21.01.2025).
- ⁸ Number of new leprosy cases, WHO <https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/number-of-new-leprosy-cases> (Erişim tarihi: 19.01.2025).
- ⁹ Türkan Saylan Hayatı. <http://www.cuzzam.org.tr/index.php/tr/component/sppagebuilder/?view=page&id=27> (Erişim tarihi 23.01.2025).